

ABSZTRAKTOK

**1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger
2016. szeptember 8–10.**

Müller Rolf

**Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
muller@abtl.hu**

Karhatalmi múlt. Erőszakos szervezetek és terek, 1945–1956

Nemzetünk történelme iránt érdeklődést mutató és/vagy azt megélő honfitársaink leginkább az 1956-os szabadságharc és forradalom leverésében és megtorlásában tevékeny részt vállaló „pufajkásoknak” feleltetik meg a karhatalmistákat, sokan ide sorolják a hasonlóan rossz emlékű elődöket, a „kék ávosokat”, vagy az ’56 utáni „rendteremtők” örököszeit, a munkásőröket. A „karhatalom”, mint fogalom tehát összeforrt a kommunista diktatúra éveivel.

Előadásomban e kapcsolat első, a forradalomig tartó bő évtizedével foglalkozom. A fogalmi kérdések tisztázását követően a két jól elkülöníthető szervezettörténeti szakasz: a rendőri karhatalom évei (1945–1949), majd az azt követő államvédelmi időszak (1949–1956) jellemző formációit mutatom be, kitérve a harmadik szereplőre, a honvédségi segéderőre. A korszak specifikus karhatalmi szerepek számbavételekor a hazai németiség ellen irányuló razziákat, a kitelepítéseket, az iskolák államosítását és a kuláküldözést érintem.

Jobst Ágnes

**Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
jobst@abtl.hu**

A nyelv mint fegyver. Verbális erőszak az MKP/MDP politikai diskurzusában

„A nyelv ragadozó: ha egyszer elszabadult, nehéz újra láncra verni.” Gracián y Morales 17. századi spanyol jezsuita atya, akitől e mondás származik, nem is gondolhatta, hogy említett tapasztalata csak gyenge előzménye a múlt századi erőszakhatalmak gyakorlatának.

A nyelvi erőszak olyan verbális viselkedésforma, melynek során a beszélő direkt vagy indirekt módon más személyt, vagy személyeket bántalmaz. A nyelvi agresszió fontos szerepet kap a politikai diskurzusban, éle ilyenkor a rivális politikai erők, adott esetben meghatározott társadalmi csoportok ellen irányul. A 20. század ötvenes éveinek politikai nyelvhasználata kapcsán egyetértés mutatkozik annak megállapításában, hogy a korszak politikai propagandája szélsőségesen militáns jelleget öltött. A nyilvános nyelvhasználat terén konstituálódott nyelvi agresszió szerepe túlmutatott a politikai diskurzus terén, és a gyűlöletbeszéd célkeresztjébe állított politikai erők és társadalmi csoportok fizikai kiiktatását készítette elő. Előadásomban korabeli Szabad Nép vezércikkek alapján vizsgálom a korszak nyelvi arzenálját.

Kiss Dávid

**Veritas Történetkutató Intézet
david.kiss@veritas.gov.hu**

A Munkásőrség mozgósítási tervei 1956 után

A Munkásőrséget, az MSZMP párhadseregét a forradalmat követően, 1957. január 29-én hozta létre az MSZMP IIB, kifejezetten a rendszer védelmére. A testületet először 1957. március 15-én, az ünnep "biztosítására" használták, ennek során más fegyveres szervekkel való együttműködését is kidolgozták. Lényeges momentum, hogy 1957-ben állították fel a karhatalmi parancsnokságokat megyei szinten, - amelyek nem voltak azonosak a forradalom után létrehozott karhatalommal - ezek a különböző fegyveres szervek együttműködését voltak hivatottak koordinálni 1961-ig egy esetleges nagyobb belső megmozdulás

ABSZTRAKTOK

**1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger
2016. szeptember 8–10.**

esetén, amikor ezeket megszüntették. Ezt követően teljesen átgondolták a mozgósítási terveket, ami több dologgal is összefüggésben volt. A nemzetközi katonapolitikai helyzet megváltozása következtében Magyarországra nagyobb szerep hárult a korábbiaknál a Varsói Szerződésen belül, ami az MN létszámának a növekedésével és technikai eszközeinek a fejlesztésével is járt. Ugyanakkor a rakétatechnika rohamos fejlődése miatt át kellett gondolni a mozgósítási terveket, ezen belül a Munkásőrségét is. Lényeges ugyanakkor kiemelni, hogy mindemellett 56 "szelleme" tovább élt ezekben a tervekben, hiszen 1975-ig egy esetlegesen kirobbanó háborúban a hátszágvédelemre nagyobb erőt terveztek be, mint amennyi a szovjetekkel támadó csapatok létszáma lett volna. Ezen belül a Munkásőrségre és a karhatalomra hárult volna az a feladat, hogy egy esetleges háborúban a belső rend fenntartását biztosítsák. Mindemellett meg kell említeni, hogy a "rendkívüli időszakra" rendkívüli jogszabályokat is életbe léptettek volna, a statáriális rendelkezés tervezete ráadásul erősen hasonlított a forradalmat követő elődjére.